



Menasseh ben Israel Instituut

*voor joodse sociaal-wetenschappelijke
en cultuurhistorische studies*

Postbus 16737
NL – 1001 RE Amsterdam

Bezoekadres
Nieuwe Amstelstraat 3-5

T + 31 (0)20 5 310 325
F + 31 (0)20 5 310 311

mbii@jhm.nl
www.mbii.nl

ABN AMRO 60.51.72.099

Het Menasseh ben Israel Instituut (MbII) – activiteiten 2011

Het MbII is één van de wetenschappelijke verbindingen tussen het Joods Historisch Museum en de academische wereld. Het museum participeert met de Universiteit van Amsterdam in het Menasseh ben Israel Instituut (MbII) voor joodse sociaal-wetenschappelijke en cultuurhistorische studies dat is gevestigd in het museum. Namens het Joods Historisch Museum hebben drs. Joël Cahen en drs. R.C. Musaph-Andriessse zitting in het bestuur. Namens de Universiteit van Amsterdam zijn dat prof.dr. I.E. Zwiep en dr. E.G.L. Schrijver.

Bestuur:

Prof. dr. I.E. Zwiep - voorzitter
drs. J.J Cahen - secretaris-penningmeester
dr. E.G.L. Schrijver
drs. R.C. Musaph-Andriessse
Prof. dr. C.L. Davidson

Directeur: Dr. David Wertheim
Uitvoerend secretaris: drs. M. Witvoet, drs. E. Beijk

Het Menasseh ben Israel Instituut verzorgde in 2011 de volgende activiteiten:

Lezingenreeks: *Joodse Loyaliteiten*

25 mei 2011:

Symposium *Joodse Loyaliteiten in Nederland*

Sprekers: Ido Abram, *Joodse identiteit, loyaliteit en integriteit.*
Hans Goedkoop, *De joodse loyaliteiten van Renate Rubinstein*
Bart Wallet, *De joodse Oranje-mythe*

Het symposium werd georganiseerd door het Menasseh ben Israel Instituut in samenwerking met de KNAW Commissie voor de geschiedenis en cultuur van de joden in Nederland. Tijdens dit symposium vond ook de presentatie plaats van de bundel *Borders and Boundaries in and around Dutch Jewish History* en de uitreiking van de dertiende Hartog Beem Prijs.

28 juni 2011

Joodse Loyaliteiten in Israël: prof. dr. Ruth Gavison, *Patriotism and The Jewish State*

21 september 2011

Joodse Loyaliteiten in Frankrijk: prof. dr. Shmuel Trigano, *Dina demalkhuta dina: Collective Identity in the Nation-State. French Jewry and 'Double Allegiance' in Contemporary Times*

18 oktober 2011

Joodse Loyaliteiten in de Verenigde Staten: prof. dr. Deborah Dash Moore, *Loyalty Debates Among American Jews in a Transnational Era, from the Rosenberg Case to the Israel Lobby Controversy*

Hartog Beem Prijs 2011

De Hartog Beem Prijs, vernoemd naar de bekende Nederlandse joodse historicus en jiddisjist, werd dertig jaar geleden ingesteld en wordt om de twee à drie jaar door de KNAW Commissie voor de geschiedenis en cultuur van de joden in Nederland toegekend aan een recente Nederlandse MA-scriptie over joodse geschiedenis en cultuur door een auteur onder de 35 jaar. In 2011 vond de uitreiking voor het eerst plaats in samenwerking met het Menasseh ben Israel Instituut. De jury, bestaande uit prof. dr. Judith Frishman (voorzitter), prof. dr. Wout van Bekkum en prof. dr. Karin Hofmeester, kende de prijs toe aan Tsila Rådecker voor haar scriptie *'En op dezelfde manier dat ze me zullen vergeven hier voor de aardse rechtbank zo zullen ze me vergeven voor de hemelse rechtbank'.* *Kerkucht bij de Hoogduitse Joodse Gemeente 1737-1764.*

Boekpresentatie

20 september 2011

Presentatie van Leen Spruit en Pina Totaro's *The Vatican Manuscript of Spinoza's Ethica* (Brill, Leiden/Boston 2011), een wetenschappelijke editie van een recent ontdekt verloren gewaand manuscript van Spinoza's *Ethica* in het Vaticaan.

Sprekers: Dr. David Wertheim, directeur Menasseh ben Israel Instituut
Dr. Leen Spruit, Università La Sapienza, Rome, over de ontdekking van het manuscript
Prof. dr. Piet Steenbakkers, Universiteit Utrecht en Erasmus Universiteit Rotterdam, *De lotgevallen van de Ethica: Over het belang van het Vaticaanse handschrift.*

Het eerste exemplaar werd overhandigd aan prof. Jonathan Israel, Princeton University. De presentatie werd verzorgd door het Menasseh ben Israel Instituut in samenwerking met Uitgeverij Brill en Vereniging Het Spinozahuis.

Publicaties

Sharon Assaf and Emily D. Bilski, *Salom Italia's Esther Scrolls and the Dutch Golden Age*, Menasseh ben Israel Instituut/Joods Historisch Museum, Essay Series in Jewish Culture and Art I.

Shlomo Berger, *From the Shtetl to the Metropolis*, Amsterdam Yiddish Symposium 6.

Judith Frishman, David J. Wertheim, Ido de Haan, Joël Cahen (eds.), *Borders and Boundaries in and around Dutch Jewish History*, Aksant, Amsterdam 2011.

Deze publicatie kwam tot stand onder auspiciën van de KNAW Commissie voor de geschiedenis en cultuur van de Joden in Nederland en het Menasseh ben Israel Instituut.

Adri Offenbergh, *Menasseh ben Israel (1604-1657). A Biographical Sketch*, Menasse ben Israel Instituut Studies VI

Online Inventarissen van Nederlands-joodse archiefcollecties in de Bibliotheca Rosenthaliana

Dit project werd afgerond in 2011, en voorzag in de beschrijving van vijftig nog goeddeels onbeschreven Nederlands-joodse archiefcollecties aanwezig in de Bibliotheca Rosenthaliana. De inventarissen zijn via de website van de Bijzondere Collecties van de Universiteitsbibliotheek beschikbaar gesteld. (zie: <http://bit.ly/eFmnUM>) Zij zijn nu voor iedereen te raadplegen . Zo is onderzoek mogelijk gemaakt naar een belangrijk deel van de archieven van de Nederlands-joodse geschiedenis, die voorheen slecht toegankelijk waren.

Leerstoelen

Sinds 1995 is vanwege het Menasseh ben Israel Instituut de bijzondere leerstoel Jiddische taal en cultuur, in het bijzonder in Nederland ingesteld aan de Universiteit van Amsterdam. Deze leerstoel werd bekleed door prof. dr. S.Z. Berger.

Vanaf 2010 is de eerder vanwege de Stichting Bijzondere Leerstoel Joodse Studiën ingestelde leerstoel *Hedendaags jodendom, zijn geschiedenis en cultuur* ondergebracht bij het Menasseh ben Israel Instituut. Deze leerstoel werd bekleed door prof. dr. Evelien Gans. Vanuit de leerstoel werden de volgende activiteiten georganiseerd:

Een **collegereeks** over joodse familiegeschiedenis, ingeleid en afgerond door prof. dr. Evelien Gans: *De joodse familie: hoeksteen van de joodse geschiedenis?*

2 maart 2011

Wat weten we van de (moderne) joodse familie? Mythe en realiteit door prof. dr. Evelien Gans; *De joodse 'familiebiografie': een nieuw genre?* door prof. dr. Evelien Gans.

9 maart 2011

Prosperidade e declinio. Opkomst en neergang van de Sefardische familie Jessurun d'Oliveira in de 17^e en 18^e eeuw door drs. Jaap Cohen; *Mobiliteit en migratie: de Asjkenazische familie Josephus Jitta in de 18e eeuw* door drs. Theo Toebosch.

16 maart 2011

De Weimar Renaissance als generatieconflict, Duitsland 1918-1932 door dr. David Wertheim; *Drie generaties joodse vrouwen en hun religieuze identiteit* door Judith van der Wel, MA.

23 maart 2011

Het gemengde huwelijk als teken van voortschrijdende assimilatie door dr. Peter Tammes; *Porgel & Porulan, de PP groep. Verzetsactiviteiten in gezinnen van gemengd gehuwden* door drs. Loes Gompes.

30 maart 2011

Van joodse emancipatie naar vrouwenemancipatie. De genealogie van een feministe: Rosa Manus (1881-1943) door dr. Myriam Everard; *Morgenrood, boterkoek en het land van melk en honing; de invloed van sociaaldemocratie en Israëel-gevoel op drie generaties (1910-2010)* door Marja Vuijsje.

6 april 2011

Een eigen patroon. Het Twentse textielbedrijf van de joodse familie Van Gelderen door prof. dr. Francisca de Haan; *Joodse familienetwerken in het zakenleven van Zuidoost Azië* door dr. Theo Kamsma.

13 april 2011

Het geloof in een nieuwe wereld: de familie Lakmaker, joodse SDAP-ers. Wat betekende het jodendom voor de paar overlevende familieleden na '45? door drs. Joosje Lakmaker; *De Shoah en de impact van restitutiegelden in het joodse familieleven* door dr. Nicole Immler.

27 april 2011

Op het scherp van de snede. De rivaliteit tussen vader en zoon: Jaap en Ischa Meijer door prof.dr. Evelien Gans; *Het toneelstuk 'Het dorp, de schoonheid en het leven' (1988). Een joods gezin tegen de achtergrond van de Nederlandse Fassbinder affaire* door prof.dr. Evelien Gans.

Een symposium:

27 april 2011

De Fassbinderaffaire, Ischa Meijer en het joodse familieleven

Sprekers: Prof. dr. (em.) Thomas Elsaesser, *The Fassbinder Affair in Germany*
Prof. dr. Evelien Gans, *De Nederlandse Fassbinderaffaire: een toneelstuk en een ontvoering*
Drs. Carine Lacor, *Ons dorp, de schoonheid en het leven: Ischa Meijer en het joods naoorlogs toneel*

's Avonds volgde een **geënceneerde lezing** van Ischa Meijers toneelstuk *Ons dorp, de schoonheid en het leven*, ingeleid door prof. dr. Evelien Gans.

Regie: Carel Alphenaar

Cast: Marjon Brandsma, Jochum ten Haaf, Dunya Khayame, Abel Nienhuis, Olga Zuiderhoek